

аудиту для ефективного розвитку бізнесу, а також надання методичної і практичної допомоги українським підприємствам в створенні системи внутрішнього аудиту в структурі управління.

По-четверте, державна підтримка і заохочення наукових досліджень з питань внутрішнього аудиту.

Література:

1. Карпенко М., Терещенко О. Корпоративний лікарь /www.companion.com.ua/Articles/Content/Forprint/?Id=6679&Callback=0
2. Редько О. Аудит перед викликом третього тисячоліття // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – №11. – С.49-54.
3. Усач Б.Ф. Аудит: Навч. посібн. – К.: Знання-Прес, 2002. – 223с.
4. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручн. – 2-е вид. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 672с.
5. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 402с.
6. Богомолів А.М., Голощапов Н.А. Внутренний аудит. Организация и методика проведения. – М.: «Экзамен», 1999. – 192с.
7. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України, затверджене постановою НБУ від 20.03.1998 р. №114.
8. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, схвалена розпорядженням КМУ від 24.05. 2005 р. №158-р.
9. Принципи корпоративного управління, затверджені рішенням ДКЦПФР від 11.12. 2003 р. №571.
10. Проблеми і перспективи розвитку аудиту в Україні // За ред. Проф. М.С.Пушкаря – Тернопіль, ТНЕУ, 2012. – 220 с.

*Дрозд Олександр,
студент групи РКМ-51*

АУДИТ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ ЯК ПРОГРЕСИВНА АЛЬТЕРНАТИВА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ

У загальному вигляді проблема може бути подана як формування інформаційних ресурсів для управлінського контролю за використанням малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємства. Для раціонального управління цього роду запасами і з метою підвищення ефективності їх використання в діяльності для менеджерів потрібна об'єктивна інфо-

рмация про рух, витрачання, види, постачальників, рівень розрахунків, складські запаси цього виду матеріальних цінностей. Важливим інструментом цього, перш за все, є розуміння їх суті. В економічній літературі це поняття часто ототожнюють то з малоцінними оборотними активами, то з запасами, а то і взагалі не виокремлюють, із-за чого унеможливають організацію аналітичного обліку. Між тим розмежування цих понять, на нашу думку, має важливе значення у виявленні і найбільш ефективній реалізації можливостей економічного і ефективного їх використання. Економічна вигода від їх використання-це різниця між можливим рівнем досягнення мети(при повному використанні всіх факторів впливу) і фактично досягнутим

У системі обліку як інформаційному джерелі основні методологічні засади формування інформації про запаси зазначенні у відомому обліковому стандарті «Запаси». Відповідно до цього нормативного акту під МШП розуміють активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; знаходяться в процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством [1].

Відповідно до цього положення для цілей фінансового, управлінського та й стратегічного обліку малоцінні та швидкозношувані предмети виокремлені в одній із груп запасів які поділяються на:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;

- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу;

- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

- поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання. [1].

Для контролю за МШП треба скористатися можливостями логістики. У логістиці це поняття дещо інше: Якщо матеріальні запаси - це продукція виробничо-технічного призначення, яка знаходиться на різних стадіях виробництва і обігу, вироби народного споживання та інші товари, що очікують на вступ у процес виробничого або особистого споживання то до

МШП можна віднести багато предметів, активів, цінностей, особливістю яких є швидке зношування [2, 112].

Вважаємо, що логістичний напрям для аналізу і аудиту виділяє наступні мотиви створення матеріальних запасів: імовірність порушення встановленого графіка постачань, щоб не зупинився безперервний цикл виробництва; можливість коливання попиту; сезонні коливання виробництва деяких видів товарів; знижки на покупку великої партії товарів; спекуляція; витрати, пов'язані з оформленням замовлення; можливість рівномірного здійснення операцій з виробництва і розподілу; можливість негайного обслуговування покупців; зведення до мінімуму простоїв у виробництві через відсутність запасних частин; спрощення процесу управління виробництвом.

До речі, для аудиту дуже вигідний логістичний підхід за яким матеріальні малоцінні та швидкозношувані предмети можна відстежити в класифікаційних групах зокрема: запаси матеріальних ресурсів; запаси незавершеного виробництва; запаси готової продукції; запаси тари; запаси зворотних відходів [3, 176-178].

Параметрами обліково-аналітичної системи управління цими активами є: точка замовлення - мінімальний (контрольний) рівень малоцінних предметів, за умови досягнення якого необхідно їх поповнення; нормативний рівень малоцінки - розрахункова величина цього виду активів, яка досягається під час чергової закупівлі; обсяг окремої закупівлі; частота здійснення закупівель - тривалість інтервалу між двома можливими закупівлями продукції, тобто періодичність поповнення МШП; поповнювана кількість продукції, за рахунок якої досягається мінімум витрат на зберігання запасу згідно із заданими витратами на поповнення і заданими альтернативними витратами інвестованого капіталу. Як бачимо, обліковий та логістичний напрямки управління МШП суттєво різняться між собою, однак їх вектор в цілому спрямований на ефективне використання цих активів суб'єкта господарювання.

Також для ефективного управління малоцінних предметів необхідно систематично проводити аналіз всіх матеріальних запасів. Від того, наскільки конкретно і точно проведено аналіз, залежить доцільність і ефективність всієї виробничої діяльності. Тому в конкретних виробничих умовах необхідно проаналізувати кожний із факторів, які впливають на виробничий процес. Основними джерелами інформації для системного аналізу малоцінних предметів і решту матеріальних запасів є: план матеріально-технічного постачання; заявки на постачання матеріальних запасів; форми статистичної звітності про наявність матеріальних запасів; оперативні дані відділу матеріально-технічного постачання; аналітичні дані фінансового обліку про надходження, витрати і залишки матеріальних активів [4, 77-78]. Підготовка і проведення системного

аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів виконується упродовж п'яти етапів.

Без сумніву можна стверджувати, що системний аналіз займає важливе місце у вдосконаленні економічної системи управління та підвищення рівня економічної роботи на підприємстві, якому властивий потужний арсенал способів та прийомів дослідження господарських процесів за будь-який відрізок часу, що сприяє підвищенню оперативності управління і прийняттю оптимального управлінського рішення.

Для підвищення рівня системного аналізу використання малоцінки в процесі виробництва, перш за все, необхідно чітко визначити мету системного аналізу та завдання, що сприяють її досягненню. Системний аналіз ефективного та раціонального використання матеріальних запасів має вирішити питання про дійсний стан з використанням МШП. Мета системного аналізу показників ефективного використання цих активів полягає в зниженні частки матеріальних витрат в собівартості продукції.

Є багато варіантів різних методик проведення системного аналізу і аудиту ефективного використання матеріальних запасів, у яких пропонуються різноманітні показники і фактори, які впливають на них. Це потребує розмежування матеріалоємності як відношення всіх матеріальних витрат до обсягу випущеної продукції у вартісному вираженні на фізичну одиницю продукції, а також на одиницю ефекту.

Слід зазначити, що при проведенні системного аналізу дуже часто зустрічаються факти заміни малоцінки в комплексі матеріальних запасів. Заміну здійснюють з метою здешевлення собівартості продукції, підвищення надійності виробів, поліпшення їх зовнішнього вигляду тощо. Проте у переважній більшості випадків мають місце так звані вимушені заміни, які, до речі, не завжди санкціонуються вищим керівництвом. Вони або зумовлені відсутністю деяких матеріальних запасів взагалі чи у певний період, або викликані потребою здешевлення виробництва за будь-яку ціну. Такі заміни мають імпульсивний характер і недостатньо обґрунтовані, внаслідок чого найчастіше шкодять виробництву - погіршують якість виробів, а отже, репутацію фірми. Тому при великій кількості замін матеріальних запасів слід у цілому негативно оцінювати такий стан використання ресурсів, зокрема організації й управління на підприємстві.

Системний аналіз може виявити випадки, коли деякі допоміжні малоцінка зовсім не використовують у процесі виробництва. Причинами такого явища можуть бути недостача цих матеріальних запасів або суттєвий брак часу під час виробництва. Якщо всі перелічені вище заходи не дають змоги виробити необхідну кількість продукції через недостачу основних матеріальних запасів, підприємство переходить на випуск тих виробів, для яких є достатньо матеріальних ресурсів на складі. Так виникають асорти-

ментно-структурні порушення у випуску продукції, і їх слід відносити до категорії вимушених.

Проте на підприємствах іноді трапляються такі випадки, коли ці зрушення викликані зовсім іншими причинами, однак маскуються під недостачу матеріалів і незадовільне постачання. Це потребує від аналітиків особливої пильності та об'єктивності. Слід також додати, що останні порушення у випуску продукції штучно ускладнюють роботу відділу матеріально-технічного постачання. За вимогою адміністрації робітники відділу, залишивши на деякий час планову роботу, починають «вишукувати» додаткові незамовлені матеріали, а в цей час основний процес постачання здійснюється без належного контролю.

Поліпшення використання малоцінних та швидкозношуваних предметів - одне з важливіших завдань промислових підприємств. Чим краще використовуються МШП, сировина, паливо, допоміжні матеріали, тим менше їх витрачається для вироблення певної кількості продукції, тим самим створюється можливість збільшити об'єм виробництва промислової продукції.

З усього вище сказаного можна зробити висновки: матеріальні запаси є важливою складовою частиною оборотних активів підприємства; для ефективного використання малоцінки необхідно створити дієву систему управління нею; для успішної діяльності системи управління матеріальними запасами підприємства потрібно постійно проводити системний аналіз.

Отже, важливою частиною оборотних активів і матеріальних запасів є малоцінні та швидкозношувані предмети, ефективне використання яких призведе до підвищення рентабельності діяльності підприємства, посилення його фінансової стійкості у майбутньому.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси": за станом на 20.10.99 р. № 246, зі змінами та доповненими / Міністерство фінансів України//Бухгалтерія. -2007. -№ 1. -С. 110-113.
2. Окландер М. А. Промислова логістика: [навчальний посібник] / М.А. Окландер, О.П. Хромов. - К.: Центр навчальної літератури, 2010. - 222 с.
3. Пономарьов Ю.В. Логістика: [навчальний посібник] / Ю.В. Пономарьов. - К.: Центр навчальної літератури, 2012. - 328 с.
4. .Saunders Ed.. Audyt i kontrola wewnętrzna w przedsiębiorstwach. Polski Instytut Kontroli Wewnętrznej S.A. – 2008. – 318 s.
5. Olchowich I. Podstawy rachunkowosci.-Warszawa: Difin,2010. -328 s 4